

Prologus

In cap. iiii. vbi dicitur in postilla. Et scindetur mons oliuorum.

Ad dicitur. Rous ifa sonat plane scissura montis oliueti in quatuor partes est intelligenda. dicit enim. Scindetur mons oliuorum ex media parte sui ad orientem et

ad occidentem. et sic in hac scissura media pars montis oliueti erit orientalis. et media pars occidentalis. Non enim dicitur ab oriente in occidentem. sed ad orientem et ad occidentem. et sequitur. Sepabitur mons in medium ad aquilonem et medium eius ad meridiem. Ex quo habetur alia scissura: scilicet quia media pars montis erit aquilonaris et media meridionalis. et sic patet manifeste. quod hec diuisio fiet in quatuor partes ad modum crucis.

Rab. falso. non fugit hanc planam expositam ne intelligatur mons oliueti in forma crucis scindi. fugit. n. signum crucis sicut et dyabolus per eius.

In eo. ca. vbi dicitur in postilla. Potest etiam dici quod sicut christiani celebrant festa pasche.

Quidam expositores hebreorum dicunt. quod bellum de quo bic loquitur erit tempus festi tabernaculorum. et propter hoc illud festum celebrabitur postea cum multo maiori solemnitate quam antea. et hoc potest applicari ad postulum nostrum. quia si ista miracula fient tempore huius festi fideles remanentes inter tempora huius belli et die iudicii rationabiliter debent statuere quod fiat illud festum de nouo celeberrimum sic quod omnes teneantur ad ecclesiam venire que est hierusalem spiritualis etc.

In ca. xiiii. vbi dicitur. Et scindetur mons oliuorum vbi postilla allegat quosdam qui exponunt de scissura montis in quatuor partes per modum crucis: allegat etiam ra. Sal. qui dicit scissuram solui fieri ab oriente in occidentem: cui videtur ista personare ut patet in postilla. Sed Burg. motus contra ra. Sa. dicit enim fugere planam expositionem. quia fugit signum crucis sicut et dyabolus pater eius. sed tamen intentioni Burg. videtur obuiare fuga de qua dicitur in ista. quia crucis mysterium quod ad istam putat Burg. describere non est materia fuge sed refugii.

Postilla fratris Nicolai de lyra cum additionibus Pauli epi Burgen. ac replicis magistri Matthei Wuringk super Zachariam prophetam finit.

Incipit expositio prologi in Malachiam prophetam.

Deus per Moysen etc. In isto prologo iuxta ea que in prophetia dicuntur: ostenditur populi israelitici ingratitude et eiusdem increpatio. Proceditur autem in isto prologo per hunc modum. primo exprimitur beneficium dei prestatum populo. secundo ostenditur populi ingratitude: ubi. Sed quia tanti muneris. tercio subditur diuina increpatio: ubi. Ite per Malachiam prophetam etc. Beneficium autem domini exprimitur in duobus. primo in officio prestito sacerdotibus. secundo in dignitate officii ipsius. et ista dignitas notatur ibi. Vide et sacerdotes etc. Officium autem est mediatiois quod est duplex. scilicet populi ad deum: quod notatur primo et dei ad populum quod notatur secundo ibi. Quibus legem etc. in hoc enim quod instituit sacerdotes in officio offerendi sacrificia: datur officium mediationis populi ad deum: in hoc quod dedit legem per quam debebant regere populum: datur officium mediationis dei ad populum. dicit igitur. a. Deus per Moysen. Nota quod post reditum iuda de captiuitate babilonica qui fuerant reuersi edificabant sibi domos et habitabant in

coram altari. et erit omnis lebes in hierusalem et iuda sanctificatus domino exercituum. et venient omnes immolantes et summent ex eis et coquent in eis et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illo.

Explicit zacharias propheta

Incipit prologus in Malachiam prophetam.

in illis nondum templo reedificato: ut habetur Aggei. s. d. Nisi sunt ergo a domino aggeus et zacharias prophete ad increpandum eos propter negligentiam et moram reedificationis templi. et ad exhortandum ad edificandum. quod taliter exhortati statim templum et altare reedificauerunt:

quibus reedificatus emerit aliquid peccatum scilicet quod sacerdotes maculam habebant contra illam prohibitionem. Leuitici. xxi. f. Homo de semine tuo per familias que habuerit maculam non offeret panem domo deo suo nec accedet ad ministerium eius. Item offerebant sacrificia maculam habentia: contra illam prohibitionem. Leui-

Deus per Moysen populo israel precepit sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vicio liberos hostias omni vicio vacuas sibi offerre. Quibus leges suas ad regendum populum oblatio dederat ut per sacrificiorum oblationem intencium dei et hominum facti: populum preceptis celestibus facerent obedire. Tamen sacerdotes

Leuitici. xxi. e. Si maculam habuerit non offeretis etc. propter quod dominus subtrahit illis temporalia beneficia. unde missus fuit Malachias a domino ad increpandum eos. et ostendit diuina beneficia et eorum ingratitudinem ex hoc quod precepta domini contemnebant. et hec tanguntur hic. dicit igitur. a. Deus per Moysen populo israeli precepit sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vicio liberos. Leuitici. xxi.

b. Hostias omni vicio vacuas sibi offerre: Leuitici. xxi. Qui obtulerit oblationem suam vel vota soluens vel sponte offerens: quicquid illud obtulerit in holocaustum domini ut offeratur: masculus immaculatus erit ex bobus vel ouibus: vel ex capris. si maculam habuerit non offeret: is etc. Duo ergo preceperat dominus. scilicet sacerdotes esse sine macula: sicut dicitur primo Malachie. i. e. Elegit sacerdotes sine macula voluntate habentes in lege dei: offerre etiam hostias carentes macula. sicut scribitur Leuitici. xxi. in multis locis.

c. Quibus legem suam. Hic tangitur de officio mediationis prout erat domini ad populum. quod quidem officium erat ut intimando populo leges et precepta domini: populus viuere in obedientia dei. primo ergo exprimitur officium. secundo utilitas siue finis officii: ibi. Ut per sacrificia etc. dicit igitur c. Quibus. sacerdotibus.

d. Legem suam ad regendum populum. ad hoc dederat Ezechielis. xliii. f. Populus meus docebitur quid sit inter sanctum et pollutum: inter mundum et immundum et ostententur eis. et cum fuerit controuersia stabunt in iudicium meis et iudicabunt leges meas. sed Danielis. xii. dicitur Egressa est iniquitas de babilone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum.

e. Ut per sacrificiorum oblationem intencium dei et hominum facti etc. Deuteronomii. v. a. Ego sequer et medius fui inter deum et vos: ad Hebreros. v. a.

Dis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his que sunt ad deum: ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. f. Populum preceptis celestibus facerent obedire: Judith. viii. f. Quoniam vos qui estis presbyteri in populo dei et ex vobis perdet anima illorum ad cloquium vestrum corda illorum erigite. g. Tandem sacerdotes angelos dei esse hoc loco scriptura testatur Malach. ii. ca. Labia sacerdotum custodiunt sciam et legem requirent ex ore eius. quia angelus domini exercituum est. h. Ezechielis septimo dicit. Querent visionem de propheta et lex peribit a sacerdote et consilium a senioribus.

in Malachiam

Sed qz tanti munerē grām. **Hic** exprimitur ingrati-
tudo ppli ex duobus. s. ex pceptu diuini muneris: ibi.
S3 qz tāti mu. rē. z ex inobediētia diuini pceptis: ibi.
Supradictus pplis rē. vbi notat inobediētia ppli z eti-
am sacerdotū i duobus: i hoc qz aialia macula habent
tia offerēbat ibi

Sacrificia vi-
cio deturpata. z
in hoc qz ipii of-
ferentes macu-
losi erāt: ibi. **Ip-**
lis criminibus
rē. dicitur igitur.
Sed qz tan-
ti munerē grām
pcepti. supradicti
pplis z sa. sacri.
vicio deturpata
Malach. pmo
g. Inculsus de
rapinis claudū
z lāguiduz: z ut
tulit muneris
z ideo dicit eo-
dem. d. Non mi-
bi volūtas in vo-
bis dicit dñs ex-
ercituum: z mu-
nus non suscipi-
am de manu ve-
stra. **Ip-**is
criminibus atqz
impict. ma. deo
offer. ceperunt
Malach. scdo.

Vos recessistis de via z scādalizastis plurimos ille-
gē eodē. **Operiebāt** lachrymis altare dñi fletu z ge-
mitu: ita vt vltra nō respi rā ad sacrificiū: nec accipiā
placabile qd de manu vestra. **Deo** p Malach.
rē. **Hic** subiungit diuina increpatio ppter eoz ingra-
titudinē. sic autē h duplex increpatio. pmo em sit im-
properatio diuine bñficentie. scdo sit improperatio p-
uaricationis eoz z malicie: ibi. **Nā** reliqua lectōe com-
pōensa. **Hic** in prima parte notatur duo. s. actus siue
verba improperationis: z iusticia improperantis. scdm
tāgē ibi. **Et dixit. Et** ibi tāgitur pmo qd ppli. scdo
rñsio dñi: ibi. **Nōne** frater fuit esau rē. questio ē iudici-
um bñfici. rñsio est manifestatio iusticie dei bñficien-
tis z illoz ingratitudinē z increpantis vel improperā-
tis. dicit igit. **Deo**. i. ppter prenotatā ingratitu-
dinē. **Per** malachia pbeta deus populu suū is-
rael increpans. s. in pbia sequēti. i. inchoans increpa-
re. hic est em increpatio increpationis. infra autē vbi
tāgitur eoz malicia. s. **Nā** reliqua rē. ponit consum-
matio. **In**choatur em in ostensione bñficior. psumā-
tur i improperatōe malicie ingrator. **Dilexi** vos
ecce manifestatio bñfici vnde Malach. j. vbi ponū-
tur vba ista. **Nōne** frater erat rē. **Hic** insinuat
iusticia increpatis ex duob. s. ex condescētia diuine
iusticie reprobatōe esau z eligēdo iacob: z ex pgruētia
verbi ppositi ad eoz increpatōz: ibi. **Cuius** rei grā rē.
Iustus em fuit reprobatō esau z eligēdo iacob. s. iustez
iuste fecit increpādo eos neglecto tanto bñficio eis p-
fūto i electōe eoz in pte suo iacob. dicit igit. **Nō-**
ne frater erat esau iacob dicit dñs. q. d. sic: Gen. xv. f.
Et dilexi iacob: esau autē odio habui Malach. j.
q. d. in hoc dilexi vos qz cum esau z iacob essent frēs:
dilexi iacob patrē vestrū z nō esau fratrem eius: nō tamē
iniustus fui nec iniuste egi. z hoc est quod sequitur.
Esau autē fra. iacob nō iniua. i. iniusta. qz aut
sponta volūtate. qn aliqua fuerit rō. s. mala opa esau
in pscia. licet em demerita simplr nō sint cā reprobatō-
nis: dico cā ppre loquendo in pscatis: nihilomin? cā

est quare sp psciuntur qm ad hoc qz nō apponit eis grā
nec pferitur gloria. **Vel** sine meriti gratia. congrui
supple: non est em cā pdestinatōis ex pte pdestinati eius
opatio bona vel qz se pparat. s. congrui est z quasi quo-
dammodo motiū pferētis vt gratiam infundat. sic ini

fusiōz frni sāguis pcupiscē.
Iacob autē in sui cognitio-
nem obseruandā legē testi-
ficare cognosceret. **Cui**
rei grā supradicto vsus est
exemplo dicens. **Dilexi** ia-
cob: esau autē odio habui.
Quis ex opibz memorato-
ruz qru liber genesios me-
minit: in qvnuqz eoz fu-
tur? erat pposito māifeste
cōstaret vt scriptū est. **Re-**
uerūt pueri: z erat esau ho-
mo agrestis sciēs venari: ia-
cob autē hō simplex manēs
in tabernaculo. **Nā** reliq-
q lectōe compōensa sunt
pvaricationem ppli isrl in
obseruandis sacrificijs dei

quā iacob electus
nō sine grā meriti.
id ē nō sine pze-
paratione: qd intelli-
gendū est qtuoz ad
ppatōem gratie in
presenti. vel non si-
ne gratia meriti. i.
operis meritoz qz
ad gloriā in futu-
ro. **Manifestus** est
z pbat hoc dicens
s. **Cū** fm pscie-
tiam suāz. vidisset
mala esau z pparā-
tionez iacob ad bo-
nuz z ad opa meri-
toz. **Esau**
quidē effusione sā-
guinis fraterni cō-
cupiscere. **Gen. xv.**
v. g. **Oderat** sem-
per esau iacob pro
benedictione qua
bñdixerat ei pater.
dixitqz i corde suo
venient dies luct-
us patris mei et occi-
dam iacob fratrem
meū. **v. Iacob**

autē ob sui. i. dei. **Cognitōz:** Gen. xxx. g. **Vidi** dñm
facie ad faciē: z salua facta est aīa mea. ac si diceret. co-
gnoui dñm qz ipse me cognoscē dignat. **v. Cui** rei
grā. hic ostenditur verbū ppositū pgruere ad increpatōez il-
loz. pmo igit insinuat ipsa pgruētia qz fuit electō iacob.
secundo innuitur ratio electōis: ibi. **Quis** ex operibus
dicit igit. **Cuius** rei grā. i. gratia electōis iacob z re-
probationis esau. **Supradicto** vsus est exemplo.
scz exēplo iacob z esau ad increpatōem iudeoz. hoc in-
quā exēplo. **Dilexi** iacob. q. d. qz sic dilexi ptes
vrm z fratrem eius reprobaui magnū vobis bñficiū pre-
stiti. inde ē qz pbeta vsus est exemplo dilectōis iacob z
reprobationis esau ad increpatōem iudeoz. **Quis**
ex operibus. pōmua sic. ita mōvsus ē supradicto exē-
plo ad ppli isrl increpatōez quo ostenditur grā qua fecit
deus illi. qz rē. i. licet ex illis que de iacob z esau scpta
sunt Gen. xv. g. pateat esau dignū fuisse reprobatione.
z iacob electione. dicit igit. **Quis** ex opibus mō-
rator. s. esau z iacob. **Quoz** memorator. z opez
eorundem. **Liber** genesios meminit Gen. xv. c.
z infra in pluribus capitulis. vel sic. **Cuius** rei grā. quā
ad ostendendum qz de factis eozum pscientia habue-
rit supradicto exemplo vsus est. quia tales constat sic di-
uisos fm reprobatōem z electōem anteqz natos. qz
ex opibus. q. d. constat qz deus facta eoz psciuerit que i
genesi determinātur aperte: Gen. xv. vbi dī. **Quib** ad-
ultis factus est esau vir gnarus venandi et hō agricola:
iacob autē vir simplex habitabat in tabernaculis.
Nā reliqua. **Hic** subdit de improperatōe malicie eo-
rū. qz ostendit in duobus. s. i pvaricatōe diuinoz mādato-
rū quo ad ritū sacrificioz z quo ad cultū idolor. **Conti-**
nuat sic. in principio. pbeta vsus est exemplo dilectōis
iacob z odij esau. ad insinuandū grāz iudeis pstitā. z in-
gratitudinē increpandā: z pter in pbeta manifesta
est eoz transgressio. **Nā** reliqua. s. ab eo quod di-
ctum est in principio. s. dilexi vos rē. **Que** lectōne
compōensa sunt. i. dicta consequēter in pbeta.
Prevaricationē populi isrl i obser. sacrificijs dei.

Malachie. j. Offeret sup altare meū pollutus panē rē. **Itē in eodē. g.** Maledictus colofus q̄ bz in grege suo masculū r̄ votum faciēs imolat debile dño rē. **b** Increpatōemq̄ in eundē. s. pplm isrl. **i** **Q**z deos alie. coluerunt signi. **Malachie. ij.** Transgressus est iuda r̄ abominatio facta ē in isrl r̄ in hierusalē. quia contaminavit **J**udas sanctificatōez dñi quam dilexit: r̄ habuit filiam dei alieni. **Item Malachie. iij.** **E**t dieb' patruz vroz recessist' a legitimis meis r̄ non custodist' **Explicite** qualis cūq̄ expositio istius prologi.

Postilla Nicolai de tyra sup Malachiam p̄phaz incipit cum additio nibus pauli episcopi Burg. r̄ replicis magistri Matthei doringk. **Ca. j.**

Mus verbi dñi. **D**ic incipit

pphetia malachie. **E**t dividitur in duas partes. s. in p̄hemium r̄ tractatus. tractat' incipit ibi. **D**ilexi vos rē. **I**n p̄ma pte describit' impositio officij p̄pberadi ipsi malachie cum dicitur.

Onus verbi dñi. i. officij denuncianđi verbū diuinū officium em̄ alicui imposituz dñi onus eius fm̄ cōem modum loquēdi q̄ frequēter vtunt' p̄phe. scđo ostēdit' cui v̄bum bñm sit denuncianđū cum dñ. **b** **A**d isrl. **P**ost reditum em̄ captiuitatē babylonice quo tpe p̄phavit malachias p̄ls rediens nomen isrl' obtinuit. q̄a captiuitas r̄ tribuū nō rediit. tercio notificat' p̄pha ex noie cum dñ. **c** **I**n manu malachie. i. p̄ ipm malachia. Malachias autē interpretat' angelus dñi. **E**t hoc autē dixerūt aliq̄ q̄ fuit angelus i corpe assumpto. aliq̄ v̄o q̄ fuit esdras scriba: s̄ ista nō habent auctoritatē ex sc̄ptura: iō eadē facilitate p̄tēnunt' qua p̄batur. **d** **D**ilexi vos. **H**ic incipit tractatus. Circa quē sciendū q̄ principalis intētio p̄phetaz fuit denunciare xp̄i aduentū vt diffusius dictū fuit i p̄ncipio hie. r̄ ideo malachias p̄mo arguit multiplex pctm̄ ppli. scđo denunciat aduentū xp̄i. c. iij. **E**t qz p̄nia d̄ pctis ē dispositio ad receptōem redemptōis: fm̄ q̄ dñ **Matth. iij.** **D**niaz agite: appropinquabit em̄ regnū celorum. iō p̄ma dividitur in duas partes. quia p̄mo p̄pha arguit sacerdotes r̄ pplm̄ coniūctim. scđo mag' diuisim: ibi. **F**ilius. igit' p̄mo arguit om̄s simul de ingratitudine i persona dei. **d** **D**ilexi vos. r̄ bec ingratitudo p̄z ex r̄n̄sione ppli cum dñ. **e** **I**n quo dilexisti nos. q̄si dicant. non apparet erga nos tua dilectio specialis p̄ ceteris. s̄ h̄ responsio tanq̄ falsa excluditur cum subditur in persona dei. **e** **N**one frater erat esau iacob. quasi diceret sic. qz fuerunt filij eiusdē patris r̄ matris: vt patet **Gen. xxv.** **f** **E**t dilexi iacob. dādo ei bñdictōem paternam r̄ hereditatis p̄missionem: que tamen auertere erant tunc t̄pis p̄mogeniture. **g** **E**sau autē odio habui. **d** **e**negādo ista sibi cuz tñ esset p̄mogenitus: vt p̄z

increpationemq̄ i eundē q̄ deos alienos coluerunt significant.

Explicite prologus.

Incipit argumentum.

Malachias aperte r̄ **M**in fine oim̄ p̄beta r̄ dicit de abiectiōne isrl' r̄ vocatiōe gentium. **N**ō est mihi autē voluntas in vobis dicit dñs exercitū: r̄ mun' non suscipiā de manu v̄za: **A**b ortu. n. solis vsq̄ ad occasuz magnū est nomen meū i gentib': r̄ i om̄i loco sacrificat' r̄ offertur noi meo oblatō mūda.

Explicite argumentum.

Incipit Malachias p̄pheta. **Ca. j.**

Mus v̄bi dñi **A**d isrl' i māu malachie p̄phete **D**ilexi

Gen. xxv. r̄ xxvij. **H** autē dilectio iacob r̄ odiū esau fuerunt signa electōnis r̄ reprobatiōis eterne: r̄ sic allegat' ap̄ls **Ro. ix.** et i hoc apparet dilectio dei sp̄alis ad pplm̄ isrl' qui descendit a **Jacob** qui alio noie dicitur ē israel: **Gen. xxxij.** secundo ostēditur specialis dilectio ad israel: et odiū ad populuz descendētē ab esau p̄ effectuz.

b **E**t posui seyr montes eius id est terrā esau montuosam in solitudine p̄na bucho donosor regem. **i** **E**t hereditatem eius in dracones tēfert. **Q**si dixerit idumea' tēstructi sumus: s̄ reuertentes edificabimus que tēstructa sunt: hec dicit dominus exercituum **I**sti edificabunt r̄ ego tēstruam. **E**t vocabūtur termini impietatis. et popul' cui iratus est dominus vsq̄ in eternum. **et oculi vestri videbunt: r̄ vos dicetis. Magnificetur dominus super terminum israhel. Filius honorat patrē r̄ seruus dñm suum. Si ergo pater ego sū: vbi est honor meus? r̄ si dñs ego sum**

vos dicit dñs. r̄ dixistis **I**n q̄ dilexisti nos? **N**one frater erat esau **Jacob** dicit dñs. **E**t dilexi iacob' esau autē odio habui' **E**t posui seyr montes eius in solitudine: r̄ hereditatem eius in dracones tēfert. **Q**si dixerit idumea' tēstructi sumus: s̄ reuertentes edificabimus que tēstructa sunt: hec dicit dominus exercituum **I**sti edificabunt r̄ ego tēstruam. **E**t vocabūtur termini impietatis. et popul' cui iratus est dominus vsq̄ in eternum. **et oculi vestri videbunt: r̄ vos dicetis. Magnificetur dominus super terminum israhel. Filius honorat patrē r̄ seruus dñm suum. Si ergo pater ego sū: vbi est honor meus? r̄ si dñs ego sum**

pietas: p̄pter quam iratus est dñs cōtra terrā r̄ populū in ea habitantē. **n** **E**t oculi v̄ri. o iudei. **o** **V**idebunt. vindictā meā in idumeis qui sp̄ fuerunt vobis molesti. **p** **E**t vos dicetis. magnificet dñs. i. appareat magnitudo eius. **q** **S**uper terminū isrl'. i. super terrā isrl' ipsam r̄ habitatores eius ab hostibus. p̄gendo et in bonis multiplicando. **r** **F**ilius. **D**ic consequēter arguit sacerdotēs r̄ populū diuisim. r̄ primo d̄ peccatis in deū secundo in proximū ca. sequēti. **P**rima in duas. quia primo arguit sacerdotes. secundo populares: ibi. **E**t vos. **P**rima ad huc in duas. qz primo sacrificiuz sacerdotum excluditur tanq̄ malū. secundo sacrificiuz noie legis concludit tanq̄ deo acceptissimū: ibi. **N**on ē Circa primum sciendū q̄ licet totus populus israhel diceretur dei filius: **Exodi. iij.** **F**ilius meus primogenitus israhel. tamen sacerdotes ad eius ministeriū deputati dicebantur dei filij r̄ serui modo speciali. r̄ sic loquitur hic. **r** **F**ilius honorat patrē. i. tenetur honorare. quia habet ab eo esse nutrimentum r̄ documentum. **s** **E**t seruus domini suum. supple timebit. quia non est in hebreo nec in libris correctis: s̄ sub intelligitur. **t** **S**i ergo pater ego sum. r̄ accipitur si pro quia. deus est pater omnium per creationez. r̄ specialiter indeorum per legis dationem que non fuit data alijs populis. **psalmo. cxlvij.** **N**on fecit talē omni nationi: r̄ iudicia sua nō manifestauit eis. r̄ ad huc specialius sacerdotū quos elegit ad suū misterium. **v** **V**bi est honor meus. quasi diceret. non deserat' mihi honorem vt debetis. **a** **E**t si dñs ego sū. i. g. gubernationez vestri specialē

pietas: p̄pter quam iratus est dñs cōtra terrā r̄ populū in ea habitantē. **n** **E**t oculi v̄ri. o iudei. **o** **V**idebunt. vindictā meā in idumeis qui sp̄ fuerunt vobis molesti. **p** **E**t vos dicetis. magnificet dñs. i. appareat magnitudo eius. **q** **S**uper terminū isrl'. i. super terrā isrl' ipsam r̄ habitatores eius ab hostibus. p̄gendo et in bonis multiplicando. **r** **F**ilius. **D**ic consequēter arguit sacerdotēs r̄ populū diuisim. r̄ primo d̄ peccatis in deū secundo in proximū ca. sequēti. **P**rima in duas. quia primo arguit sacerdotes. secundo populares: ibi. **E**t vos. **P**rima ad huc in duas. qz primo sacrificiuz sacerdotum excluditur tanq̄ malū. secundo sacrificiuz noie legis concludit tanq̄ deo acceptissimū: ibi. **N**on ē Circa primum sciendū q̄ licet totus populus israhel diceretur dei filius: **Exodi. iij.** **F**ilius meus primogenitus israhel. tamen sacerdotes ad eius ministeriū deputati dicebantur dei filij r̄ serui modo speciali. r̄ sic loquitur hic. **r** **F**ilius honorat patrē. i. tenetur honorare. quia habet ab eo esse nutrimentum r̄ documentum. **s** **E**t seruus domini suum. supple timebit. quia non est in hebreo nec in libris correctis: s̄ sub intelligitur. **t** **S**i ergo pater ego sum. r̄ accipitur si pro quia. deus est pater omnium per creationez. r̄ specialiter indeorum per legis dationem que non fuit data alijs populis. **psalmo. cxlvij.** **N**on fecit talē omni nationi: r̄ iudicia sua nō manifestauit eis. r̄ ad huc specialius sacerdotū quos elegit ad suū misterium. **v** **V**bi est honor meus. quasi diceret. non deserat' mihi honorem vt debetis. **a** **E**t si dñs ego sū. i. g. gubernationez vestri specialē

pietas: p̄pter quam iratus est dñs cōtra terrā r̄ populū in ea habitantē. **n** **E**t oculi v̄ri. o iudei. **o** **V**idebunt. vindictā meā in idumeis qui sp̄ fuerunt vobis molesti. **p** **E**t vos dicetis. magnificet dñs. i. appareat magnitudo eius. **q** **S**uper terminū isrl'. i. super terrā isrl' ipsam r̄ habitatores eius ab hostibus. p̄gendo et in bonis multiplicando. **r** **F**ilius. **D**ic consequēter arguit sacerdotēs r̄ populū diuisim. r̄ primo d̄ peccatis in deū secundo in proximū ca. sequēti. **P**rima in duas. quia primo arguit sacerdotes. secundo populares: ibi. **E**t vos. **P**rima ad huc in duas. qz primo sacrificiuz sacerdotum excluditur tanq̄ malū. secundo sacrificiuz noie legis concludit tanq̄ deo acceptissimū: ibi. **N**on ē Circa primum sciendū q̄ licet totus populus israhel diceretur dei filius: **Exodi. iij.** **F**ilius meus primogenitus israhel. tamen sacerdotes ad eius ministeriū deputati dicebantur dei filij r̄ serui modo speciali. r̄ sic loquitur hic. **r** **F**ilius honorat patrē. i. tenetur honorare. quia habet ab eo esse nutrimentum r̄ documentum. **s** **E**t seruus domini suum. supple timebit. quia non est in hebreo nec in libris correctis: s̄ sub intelligitur. **t** **S**i ergo pater ego sum. r̄ accipitur si pro quia. deus est pater omnium per creationez. r̄ specialiter indeorum per legis dationem que non fuit data alijs populis. **psalmo. cxlvij.** **N**on fecit talē omni nationi: r̄ iudicia sua nō manifestauit eis. r̄ ad huc specialius sacerdotū quos elegit ad suū misterium. **v** **V**bi est honor meus. quasi diceret. non deserat' mihi honorem vt debetis. **a** **E**t si dñs ego sū. i. g. gubernationez vestri specialē